

σύρω τὰ προσωπεῖα. Σ' εὐλογῶ, ψεύτικῇ μου μύτι, διότι ἔνεκα σοῦ δὲν μὲ ἀνγνωρίζουν αἱ δύο αὐταὶ σειρήνες. Τώρα ἂς φάγωμεν μετὰ τὰ ὀπωρικὰ ὅμως προετοιμάζω σκηνὴν δραματικωτέραν αἰνίγματος, διότι ἡ συνείδησίς μου δὲν ἀνέχεται νὰ ὑπανδρευθῇ ὁ φίλος μου μὲ γυναῖκα συχνάζουσιν εἰς τοὺς δημοσίου χορούς.

Πεισθεὶς ὁ Ἀνδρέας ὅτι ἡ Οὐρανία Σιμάρ καὶ ἡ προσωπιδοφόρος τοῦ κιτρίνου ῥόδου ἦτο τὸ αὐτὸ πρόσωπον, ἐπέσθη συγχρόνως ὅτι βαθὺ βάραθρον εἶχεν ἀνοιχθῇ ἐξ ἐνέδρας ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ φίλου του. Γινώσκων δὲ ἐκ πείρας, ὅτι παραλογώτατον ἦτο νὰ ζητῇ τις μετὰ τῶν διεφθαρμένων φοιτητῶν τῶν δημοσίων χορῶν ἄνθος καθαρὸν, ἐθεώρησε τὴν Οὐρανίαν ὡς πρόωρον θῦμα ἐπιβουλῆς.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ γεύματος ἡ Οὐρανία, συνοδευομένη καὶ ἀπὸ τὴν ὠραίαν ξανθὴν κατέβησαν εἰς τὸν κήπον, καὶ τρέχουσαι ὡς ἔλαφοι ἐγέλων διὰ τὴν παράδοξον διαγωγὴν τοῦ νέου φίλου τοῦ Τεσιέ· ἀλλὰ καὶ οἱ δύο φίλοι ἐπλησίασαν ἀλλήλους εἰς τὸν κήπον, ἐνῶ ὁ οἰκοδεσπότης συνδιελέγετο περὶ τῆς ἐφημερίδος του μετὰ τινος ἄλλου.

— Λοιπὸν, ἠρώτησεν ὑπερηφάνως ὁ Τεσιέ, πῶς τὴν κῦρες; λέγω δὲ ὑπερηφάνως, διότι χάριν τῶν θελημάτων της ἐλησμόνησε τὴν ὥραν ἐκείνην τὰ ἐλαττώματά της.

— Ἰσχυροτάτην, ἀπεκρίθη ψυχρῶς ὁ Ἀνδρέας· ἀλλὰ ποῖα εἶναι ἐκείνη ἡ ὁποία ἐκάθητο καταντικρύ μου;

— Ἡ Κ. Ρενιέ, ἐξαδέλφη τῆς Οὐρανίας καὶ σύζυγος τοῦ κυρίου, ὁ ὁποῖος συνομιλεῖ μὲ τὸν πενθερόν μου.

— Φαίνεται πολλὰ σχετικὴ τῆς Οὐρανίας.

— Σχετικωτάτη· αὐτὴ μὲν ἔρχεται ἐδῶ ἐν καιρῷ τοῦ καλοκαιρίου, ἡ δὲ Οὐρανία περὶ μαζῇ του τὸν χειμῶνα εἰς Παρισίους. Πρὸ ἐξ ἑβδομάδων ἦσαν καὶ αἱ δύο ἐκεῖ.

— Ἀ!... ἡ κυρία αὐτὴ ἔχει φυσιογνωμίαν ἐρμηνεύουσιν εὐχάισθητον καρδίαν... ἐννοεῖς; καὶ ὁ σύζυγός της ἔχει ἀξιοσημείωτον πρόσωπον.

— Ζῶσι πολλὰ καλὰ μαζῇ.

— Καὶ ὅμως...

— Τί μᾶς μέλει; ἂς ὁμιλήσωμεν διὰ τὴν Οὐρανίαν... τὴν εὐρίσκεις λοιπὸν;...

— Θαυμασίαν, σὲ τὸ εἶπα· πλὴν...

— Τί πλὴν;

— Δὲν σὲ συμβουλεύω νὰ τὴν ὑπανδρευθῇς.

— Διὰ τί;

— Διὰ πολλοὺς λόγους τοὺς ὁποίους θὰ ἐκπλάγῃς καὶ ὁ ἴδιος. Δὲν μὲ εἶπες τὸ πρῶτ' ὅτι εἶναι εὐερέθιστος, θυμώδης καὶ παράφορος;

— Παιδαριώδεις ἐλλείψεις, τὰς ὁποίας θὰ διορ-

θώσω ὅταν γίνω σύζυγός της. Μὴ λησμονεῖς ὅτι εἶναι δεκαοκτὼ χρόνων μόλις· πλὴν τούτου τὰ ἐμεγάλωσα τὸ πρῶτ' ἂν δὲν ἔχῃς ἄλλον λόγον...

— Ἐχῶ ἄλλον ἕνα...

— Λέγε τον, σὲ παρακαλῶ· μὴ με τυραννεῖς μὲ τὴν σοβαρότητα καὶ τὰ μισόλογά σου.

— Σὲ ἀποκρίνομαι αὐριον· ἀλλ' ἐν τούτῳ φρόντισε νὰ ὁμιλήσῃς μὲ τὴν μνηστὴν σου.

Ὁ Τεσιέ παρετήρησεν ἐκστατικῶς τὸν φίλον του.

— Καὶ ποῦ εἶναι; ἠρώτησεν ὁ Ἀνδρέας ἀναζητῶν αὐτὴν διὰ τοῦ βλέμματος.

— Εἰς τὸ σφαριστήριον ἴσως.

— Ἄς ὑπάγωμεν καὶ ἡμεῖς, διότι ὑποθέτω ὅτι δὲν θὰ μᾶς νομίσουν πολλὰ εὐγενεῖς.

— Ἄς ὑπάγωμεν, ἀπεκρίθη ὁ Τεσιέ.

Καὶ διευθύνθησαν πρὸς τὴν οἰκίαν.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΤΟ ΔΙΚΑΙΟΝ (¹).

Ἄνθρωπε μεγάλε ἢ μικρὲ, πλούσιε ἢ πτωχέ, ἰσχυρὲ ἢ ἀσθενές, σοφὲ ἢ ἀμαθές, εὐγενές ἢ ἀγενές, σὲ εἰδοποιῶ, ἐκπλήττω ἴσως τὴν ἀνοησίαν ἢ ταράττω τὴν δειλίαν σου, ὅτι οὔτε δεσπότην, οὔτε ἀρχηγόν οὔτε ἄλλον τινὰ κατὰ φύσιν ὑπέρτερόν σου ἔχεις, καὶ ὅτι σὺ εἶσαι κύριος τοῦ τε προσώπου καὶ τῶν ὑπαρχόντων σου.

Τὸ σῶμά σου, ὅσον καὶ ἂν ἐπλασεν αὐτὸ ἡ φύσις ἀσθενές καὶ ἀσχημον, εἶναι πλέον ἀπαραβίαστον καὶ τοῦ Παλλαδίου τῶν Τρώων καὶ τῆς Κιβωτοῦ τῶν Ἑβραίων. Δὲν ὑπάρχει δύναμις, ἀρχὴ, στρατὸς δυνάμενος νομίμως νὰ ἐγγίσῃ τρίχα τῆς κεφαλῆς σου, ἢ νὰ σὲ ἀναγκάσῃ νὰ καθήσῃς ὅταν θέλῃς νὰ ἵστασαι, ἢ νὰ στρέψῃς δεξιὰ ὅταν θέλῃς νὰ πορευθῇς ἀριστερά, ἢ νὰ σὲ βιάσῃ νὰ εἴπῃς ὅτι δύο καὶ δύο γίνονται πέντε, ὅταν ὁ νοῦς σου δὲν ᾔῃαι αὐτῆς τῆς γνώμης. Ἔσο καθ' ὑπόθεσιν νάνος, εὐρεθεὶς καὶ ἀνατραφεὶς ἐν ὑπὸ κτήρῳ, μὴ ἔχων ἢ δέκα λεπτῶν παρουσίαν· ἂν πορφυρογέννητος γίγας, ἐπὶ κεφαλῆς ἑκατοντακισχιλίων στρατιωτῶν θελήσῃ νὰ ἀρπάσῃ τὰ δέκα αὐτὰ λεπτά, ἀμύνθητι καὶ φόνευσον αὐτόν, ἂν δὲν δύνασαι νὰ τὸν ἀναχαιτίσῃς ἄλλως· θέλεις πράξῃς τοῦτο νομίμως.

Ἀλλὰ τί; Σὲ βλέπω ἐξεστηκότα καὶ τρέμοντα πλέον λύκου ἐμπεσόντος εἰς παγίδα ἢ δορκάδος ζωγρηθείσης ἐντὸς δικτύου. Τὸ ἐλεύθερον καὶ ὑπερήφανον ζῶον δὲν ἐκπλήττεται προσβλέπον τὴν δου-

(¹) Ἐκ τοῦ νεωτέρου συγγράμματος τοῦ Edmond About το ἐπιγραφομένου *Le Progrès*.

λείαν, ὅσον ὁ ἐκ παρὰδόσεως δούλος ἄνθρωπος ἐνώπιον τῆς ἐλευθερίας. Ἀνετράφη; κακῶς, ἀγκυπητέ μου ἀδελφέ! Ἠνέωξας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐν κόσμῳ τεχνητῷ καὶ ἐνόμισας τοιαύτην τὴν φύσιν. Σοὶ ἔδειξεν σεβασμιον ἄνδρα, μακρῷ χιτῶνι περιβεβλημένον, καὶ σοὶ εἶπον ὅτι αὐτὸς σκέπτεται ἀντὶ σοῦ ⁽¹⁾. Σοὶ ἔδειξεν παλληκαριά τινα κυκνοῦν ἐπενδύτην καὶ ἐρυθρὰς ἀνχιυρίδας φέροντα ⁽²⁾, καὶ σοὶ εἶπον ὅτι εἶναι ἐπιφορτισμένα νὰ σὲ ὑπερᾶσπιζωσιν ἢ νὰ σὲ συλλαμβάνωσι, κατὰ τὰς περιστάσεις. Σοὶ παρουσίασαν ἄνδρα φέροντα στολὴν ἐν μέρει ἐκ κιτρίνου δέρματος ⁽³⁾, καὶ σοὶ εἶπον ὅτι ἐγεννήθη ὅπως σὲ φυλακίζῃ ἂν δὲν ὑπακούῃς εἰς πάντας. Σοὶ ἔδωκαν δύο βιβλία δεδεμένα μὲ μαῦρον δέρμα καὶ σοὶ εἶπον· τὸ πρῶτον περιέχει ὅ,τι χρεωστεῖς νὰ πιστεύῃς ⁽⁴⁾, τὸ δὲ δεύτερον, τοῦ ὁποῦ τὰ ἄκρα εἶναι διαφοροτρόπως κεχρωματισμένα ⁽⁵⁾, ὅ,τι χρεωστεῖς νὰ πράττῃς. Εἶδες τὸν πατέρα σου, ὅστις δὲν ἦτο πλούσιος, κρατοῦντα τεμάχιον χάρτου πρασίνου, ἐρυθροῦ ἢ κυανοῦ καὶ λέγοντα μετὰ προφανοῦς στενοχωρίας· «Πρέπει νὰ πληρώσωμεν δέκα δραχμὰς εἰς τὸν εἰσπράκτορα, ἂν δὲν θέλωμεν νὰ κατὰσχῃ τὰ ἐπιπλάμας», καὶ ἐπαίσθη; ὅτι ὁ εἰσπράκτωρ ἐπλάσθη ὑπὸ τῆς φύσεως ὅπως λαμβάνῃ τὰ χρήματα ἢ τὰ ἐπιπλά των πτωχῶν. Εἶδες τὸν πρωτότοκόν σου ἀδελφὸν ὑποστρέφοντα ἐκ τῆς δημαρχίας τὸν πῖλον διὰ ταινιῶν κεκοσμημένον ⁽⁶⁾· ἐπιστρεφόμενος δὲ ὅλης τῆς ἡμέρας, ἔπειτα ἐκλαίεν ἡμέρας τινὰς λέγων ὅτι ἀνῆκα τῷ Βασιλεῖ, ἔπειτα ἐξαχρήσας δέμα ἐκ τῆς ἀκρᾶς τῆς ράβδου τοῦ ἀνεχώρησε μετὰ τῶν συντρόφων του, ψάλλων· ἔμαθες τέλος ὅτι δὲν ἐμελλε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ χωρίον διότι ἐφρονεῦθη ὑπηρετῶν τὸν Βασιλέα. Ὅποιον ἐξέλαβες τότε τὸν Βασιλέα; Βεβηκίως ὡς ἄνδρα ἄλλης κατασκευῆς καὶ πολυτιμοτέρους ποιότητος. Ὅτε κατὰ πρῶτον ἐφοίτησες εἰς τὸ σχολεῖον, εἰς τῶν συμμαθητῶν σου σὲ ἔδειρε, σὺ δ' ἀνταπέδωκες τὰς πληγὰς· ἐπελθὼν τότε ὁ διδάσκαλος σὲ ἔδειρεν ἔτι πλέον ὅπως σὲ διδάξῃ ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ἡ αὐτοδικία. Ὅτε κατὰ πρῶτον ὁ ἀνάδοχος σου σοὶ ἔδωκε πεντήκοντα λεπτά κατὰ τὴν ἐορτὴν αὐτοῦ, ἡ μήτηρ σου τὰ ἀφῆρεσεν· ἰδοὺ ἡ πρώτη σου σχέση μετὰ τῆς ιδιοκτησίας. Ὅτε κατὰ πρῶτον ἐταξείδευσες διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, ἔπεςες μεταξὺ δέκα ἢ δώδεκα ἀνθρώπων φερόντων κεντητοὺς πίλους, οἵτινες σὲ ἀπώθησαν, σὲ ἔσυραν, σὲ ἐπέπληξαν, σοὶ ἔκραξαν· «Ἀπ' ἐδῶ! ὦχι ἐκεῖ! ἐμπρός! ὀπί-

σω! ταχύτερα! ἀργότερα! ἀνάβηθι! κατὰβηθι! εἰσελθε! ἐξέλθε! ἐπανείσελθε!» Καὶ οὕτως ἐσχετίσθης μετὰ τῆς διοικήσεως, τῆς κατ' ἐξοχὴν ἐθνικῆς ταύτης μηχανῆς, ἥτις παρέχει ἡμῖν μυρίας μικρὰς ὑπηρεσίας, εἰς ἀντάλλαγμα τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν χρημάτων ἡμῶν.

Λησμόνησον ὅ,τι ἔμαθες καὶ ἀκουσὸν με ἐπὶ τινὰς στιγμὰς· δὲν σοὶ προστάττω τοῦτο, διότι οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ σοὶ δίδῃ προσταγὰς. Δὲν εἶσαι ἡναγκασμένος νὰ μὲ πιστεύῃς, ἂν καὶ σοὶ ὁμιλῶ ἐξ εἰλικρινοῦς καρδίας. Δέχθητι τοὺς λόγους μου, ἂν εἰσέρχωνται ἐντὸς τοῦ ἐγκεφάλου σου ὡς ξίφος εἰς τὴν θήκην· ἀπόρριψον δ' αὐτοὺς ἂν δὲν ἐγκρίνωνται ὑπὸ τοῦ λογικοῦ σου. Εἰς μόνην τὴν ἀληθεῖαν ὀφείλεις πίστιν, σὺ δ' εἶσαι ὁ μόνος αὐτῆς κριτής.

Σοὶ ἔδωκαν ἀνατροφὴν ἐμοίαν πρὸς τὴν τῶν δενδρυλλίων, ἅτινα μόλις θάλλουσιν ὑπὸ τὴν σκιὰν ὑψηλῆς φυτείας. Αἱ μεγάλαι δρυὲς νεύουσιν ἐνίοτε λέγουσιν αὐτοῖς· «Εὐτυχὴ δενδρύλλια, προστατεύομεν ὑμᾶς κατὰ τοῦ ἡλίου καὶ ὑπερᾶσπιζομεν κατὰ τῆς θυέλλης. Ἄνευ ἡμῶν πρὸ καιροῦ ἠθέλατε ξηρανθῆ ἢ συντριβῆ! — Ἀλλὰ, ἀπαντῶσι τὰ δενδρία, καὶ ἡμεῖς εἴμεθα δρυς· καὶ ἂν ἡ σκιά ὑμῶν δὲν ἐβάρυνεν ἐπὶ τῶν ἡμετέρων κεφαλῶν, ἠθέλομεν γίνεαι ἀρκούντως ἰσχυρά, ὅπως περιφρονήσωμεν καὶ θυέλλαν καὶ ἥλιον.»

Πορεύθητι καὶ ἴδε δάσος, οὗ τινος ἀπεκόπησαν τὰ μεγάλα δένδρα· θέλεις ἴδει ὅτι τὰ μικρὰ ἀυξάνουσι τότε.

Ἡ μήτηρ σου σὲ ἐγέννησεν ἐπὶ ὑγρᾶς σφαίρας γῆς στρεφομένης περίξ ὀγκου πυρός. Διάδραμε πάντα τὰ μέρη τοῦ πλανήτου τῆς γεννήσεώς σου, ἔν μόνον δύνασαι νὰ μελετήσῃς. Τί θέλεις ἴδει; σώματα ἄνευ ὀργάνων, φυτὰ ζῶντα ζῶν ἀκίνητον καὶ ζῶα μᾶλλον ἢ ἥττον τέλει. Πάντων τῶν ἐπὶ τῆς σφαίρας ταύτης ζῶων τὸ τελειότατον εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ἥτοι σὺ. Ἡ ἱστορία τῶν παρελθόντων χρόνων, καθαρῶς γεγραμμένη ἐν τοῖς σπλάγχνοις τῆς γῆς, σὲ διδάσκει ὅτι ἡ γέννησίς σου εἶναι ἡ τελευταία προσπάθεια τῆς φύσεως, ἥτις προώδευσεν ἐπὶ μυριάδας αἰώνων ὅπως φθάσῃ εἰς τελικὸν ἢ πρόσκαιρον σκοπὸν, εἰς σέ. Ἄν ἡ ἐπαύριον ἐγέννα μεταξὺ ἡμῶν ζῶον κάλλιον τοῦ ἀνθρώπου ὠργανωμένον, τὸ ζῶον τοῦτο ἠθέλεν εἶναι ἀνώτερόν σου, ὁ κύριος καὶ ὁ νόμιμος θεός σου· ἠθέλεν ὑπαγάγει σὲ εἰς δουλείαν ὡς ὑπήγαγες σὺ τὸν κύνα, τὸν βοῦν καὶ τὸν ἵππον· εἰς αὐτὸ καὶ μόνον ἠθέλεν ἀνήκει τὸ δίκαιον καὶ τὸ ἀπαράβυστον τοῦ προσώπου· ἠθέλες ὀφείλει αὐτῷ σέβας καὶ ὑπακοήν· ἠθέλες εἶναι κτήμα αὐτοῦ, ὡς σήμερον ὁ κύων καὶ τὰ λοιπὰ ζῶα, τὰ ἀρχαιότερά σου, εἶναι, σοῦ κτήματα.

(1) Ὁ συγγραφεὺς ἀποτεινόμενος πρὸς καθεὸν ἐννοεῖ ἐνταῦθα τοὺς ἱερεῖς αὐτῶν.

(2) Ἐννοεῖ τοὺς στρατιώτας.

(3) Ἐννοεῖ χωροφύλακα. (4) Ἐννοεῖ προσευχητᾶριον. (5) Ἐννοεῖ τοὺς κώδικας.

(6) Συγγείνηται τῶν Γάλλων γεωσυλλέκτων.

Αλλά μέχρις ότου φθάση ή ώρα εκείνη, μέχρις ότου τό ανώτερόν σου ζών γεννηθή, σὺ κατέχεις τὰ πρωτεῖα, εἰς σέ αὐτόν ἀνήκει, οὐδεὶς δύναται νομίμως νὰ ἐπιχειρήσῃ τι κατὰ τῆς κυριαρχικῆς σου ἰσχύος, τὸ ἀπολύτως ἀπαραδίεστον τοῦ προσώπου σου εἶναι ἀρχή, ἣν οὐδεὶς τῶν ζώντων δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ. Βασιλεύεις ἐπὶ τῆς γῆς μεθ' ἑκατοντακισχιλίων ἐτέρων μυριάδων ἀνθρώπων ὁμοίων καὶ ἐπομένως ἴσων πρὸς σέ.

Νομίζω ὅτι ἀρχίζει νὰ σοὶ ἀρέσκῃ αὐτὴ ή ἰδέα, καὶ δὲν θαυμάζω, διότι τὸ βασιλεύειν εἶναι ἀνάγκη εἰς ἣν ὑποκύπτει τις εὐχάρστως. Αἶρεις τὴν κεφαλὴν, φυσίξας ἀνοίγων τοὺς ἀγκῶνας καὶ περιπτεῖς ἤδη ὡς γερουσιαστής. Αἰσθάνομαι; Στήθι, ταλαίπωρε! Παρ' ὀλίγον νὰ πατήσῃς τὸν ἴσον σου!

Τὸν ἴσον σου! μάλιστα! δὲν ἀποσύρω τὴν ἔμφρασιν· τὸν ἴσον σου! Ὁ γέρον οὗτος μαῦρος, ὁ ῥακενδύτης, ὁ ἀμαθής, ὁ μέθυσορ, ὁ ἀπεκτηνωμένος, ὁ διεφθαρμένος, ὁ κακοῦργος, διότι ὑπέστη δύο ἢ τρεῖς καταδίκες, εἶναι ἴσος σου.

Ἔσο εἰλικρινής, φίλε μου. Ἄν ἦσαι ἴσος πάντων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἔπεται ἀναγκαίως ὅτι καὶ πάντες οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι εἶναι ἴσοι σου. Τοῦτο εἶναι μαθηματικὴ ἀλήθεια, διότι εἶναι ἀδύνατον τὸ Α νὰ ἦναι ἴσον τῷ Β, χωρὶς τὸ Β νὰ ἦναι ἴσον τῷ Α. Ἡ ἀρχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν οὐδένα ἔχεις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου, σοὶ ὑπαγορεύει νὰ θέσῃς τινὰ ὑπὸ τοὺς πόδας σου. Σπεῦσον νὰ ὁμολογήσῃς ὅτι ὁ μαῦρος οὗτος εἶναι νόμιμος, ἱερὸς καὶ ἀπαραδίεστος κυρίαρχος, ἂν θέλῃς νὰ διατηρήσῃς τὸ ἴδιόν σου στέμμα!

Ἀλλ' εἶναι μέλας καὶ ἐγὼ λευκός! Εἶναι πάμπτωχος καὶ ἐγὼ πλούσιος! Εἶναι ἀμαθής καὶ ἐγὼ ἔχω ἀπολυτήριον! Εἶναι ἡλίθιος καὶ ἐγὼ, ὡς βλέπεις, εὐφυής· τέλος εἶναι κακοῦργος καὶ ἐγὼ ἔντιμος ἄνθρωπος· τί διάβολον!

— Πρόσεχε, διότι στρατεύεις ἐναντίον σοῦ αὐτοῦ! Διότι τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς, δὲν τὸ λέγω ἵνα σὲ προσβάλλω, δὲν εἶσαι οὔτε ὁ λευκότετος, οὔτε ὁ ὠρχιότατος, οὔτε ὁ πλουσιώτατος, οὔτε ὁ σοφώτατος, οὔτε ὁ εὐφυέστατος, οὔτε ὁ ἐναρετώτατος τῶν ἀνθρώπων. Ἄν νομίζῃς δίκαιον νὰ ὑποτάξῃς τὸν μαῦρον τοῦτον εἰς δουλείαν, εἶναι δίκαιον νὰ γίνῃς καὶ σὺ κτῆμα τοῦ τυχόντος Ἀντινόου, Ροσχίλδ, Χούμβολδ, τοῦ τυχόντος Βολταῖρ ἢ Σωκράτους ὅστις θελήσῃ νὰ σὲ καταστήσῃ ὑποχείριον. Ἐπαίρεσαι διὰ τὴν σωματικὴν σου δύναμιν; Ὁ τυχὼν Σαβαυδός (¹) ἐν μιᾷ στιγμῇ σὲ καταδύλλει. Διὰ τὴν γέννησίν σου; μνημονεύονται ἐν τῷ ἡμερολογίῳ τοῦ Γόθτ ὑπὲρ τὰς πεντακοσίας εὐγενεῖς

Γερμανίδας ὅπως ταπεινώσωσι τὴν ὀφρὺν σου· ἡ ἐλαχίστη δ' αὐτῶν ἔχει δεκαεὶς ἢ δεκαεπτὰ γενεάς προγόνων ὑπὲρ σέ.

Ὁμολόγησον, τοῦτο εἶναι ἀσφαλέςτερον, ὅτι τὸ ἀνθρώπινον ἀξίωμα δὲν ἔχει βαθμοὺς, καὶ ὅτι οὐδεὶς ἡμῶν δύναται νὰ θέσῃ τὸν πόδα, οὐδὲ κἂν τὴν χεῖρα, ἐπ' ἄλλου.

— Πῶς; Οὐδεὶς νὰ ἄρξῃ, οὔτε ὁ συνετώτατος καὶ ὁ ἄριστος!

— Οὔτε αὐτός! Ἄς συμβουλευῇ ἡμᾶς ὁ συνετός! Ὁ ἀγαθὸς ἄς τείνῃ ἡμῖν τὴν χεῖρα! Ἀρνοῦμαι ὁμῶς αὐτῷ τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ καταναγκάζῃ ἡμᾶς. Ἀν μὲ θέλγῃ ὁ πατρικὸς δεσποτισμὸς, ὅστις ἤθελε κλείσει ἡμᾶς ἐντὸς κλωβίου ὅπως μᾶς θρέψῃ.

Πᾶς ἄνθρωπος, καλὸς ἢ κακός, σόφρων ἢ οὐ, ἔχει ἀπεριόριστα μὲν δικαιώματα ἐφ' ὅλης τῆς φύσεως, οὐδὲν δὲ δικαίωμα ἐφ' ἐτέρου ἀνθρώπου· ἡ βία, ἡ ὕβρις, ἡ κατανάγκασις καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ ταπεινοτέρου εἶναι προσβολὴ πρὸς ὅ,τι ἱερώτερον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἡ εἰλικρινεστέρα δὲ πρόθεσις δὲν δικαιολογεῖ τοιοῦτον ἔγκλημα. Δύνασαι νὰ μὲ κυβερνήσῃς, νὰ μὲ ὠφελήσῃς, νὰ μὲ καταστήσῃς εὐτυχῇ, ἂν σοὶ τὸ ἐπιτρέπω ἄλλως οὐχί.

Εὐτυχῶς, ἡ γνῶσις τοῦ δικαίου διαδίδεται τέλος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Κατ' ἀρχὰς ἐτρώγομεν ἀλλήλους. Τὴν ἀνθρωποφαγίαν διεδέχθη θεσμός ἥτον θρεπτικός, ἀλλὰ πρῶτος καὶ γλυκύτερος, ἡ δουλεία. Ἡ πρόοδος μετέβαλε τὴν δουλείαν εἰς δουλοπαροικίαν, τὴν δὲ δουλοπαροικίαν εἰς ὑποτελείαν, καὶ τὴν ὑποτελείαν εἰς ἀκτημοσύνην (proletariat). Οἱ ἡττημένοι κατὰ τὴν μεγάλην μάχην τῆς ἀνθρωπότητος, ἀφ' οὗ πρότερον ἐψήνοντο ὡς πρόβατα, κτήνη τῆσαν νὰ ζευγνύωνται ὡς ἵπποι. Ἰπῆκουσαν κατ' ἀρχὰς εἰς τὸν ἰσχυρότερον, εἴτε εἰς τὸν εὐγενέστερον καὶ τέλος εἰς τὸν πλουσιώτερον. Νομίζω ὅτι ἐντὸς ὀλίγου εἰς οὐδένα θέλουσιν ὑπακούει, διότι δὲν ὀνομάζω ὑπακοὴν τὴν τήρησιν τῶν παρ' αὐτῶν τεθέντων νόμων καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ὑποχρεώσεων πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτῶν ἐκλεχθέντας ἄρχοντας· ταῦτα εἶναι ὑποταγὴ εἰς τὰ παρ' ἡμῶν αὐτῶν ταχθέντα.

Ἀλλὰ προσπαθῶμεν νὰ μὴ ἐπιβάλλωμεν ἡμῖν χρεὴ δυσπλήρωτα ἢ δυσάρεστα. Πολλὰ μυριάδες ἀνθρώπων συνενοῦμεναι καὶ ἀποτελοῦσαι κοινωνίαν ὅπως ὑπερασπίσωσι τὰ φυσικὰ αὐτῶν δίκαια πράττουσιν ἄριστα. Ἀλλ' ἡ κοινωνία ἔχει ἀνάγκην ἰσχύος ὅπως παράσχῃ ἡμῖν τὰς ὠφελείας τὰς ὁποίας προσδοκῶμεν παρ' αὐτῆς· ἔχει, πρὸς τοῦτο, ἀνάγκην δικαιωμάτων, τὰ ὁποῖα οἱ πολῖται μόνον δύνανται νὰ δώσωσιν αὐτῇ. Οὗτοι λοιπὸν συνεισφέρουσιν ὑπὲρ αὐτῆς καὶ εὐ ποιοῦσιν. Ἐκαστος ἡμῶν παρκατεῖται, χάριν αὐτῆς, τοῦ δικαιώματος τοῦ νὰ διατελῇ ἐν εἰρήνῃ, νὰ ὁρμᾷ εἰς πόλεμον, νὰ ἀπονέμῃ αὐτὸς ἐκ-

(¹) Οἱ κάτοικοι τῆς Σαβαυδίας (Savoie) σκημίζονται διὰ τὴν σωματικὴν αὐτῶν ῥώμην.

τῷ δικαιοσύνην, νὰ περιπατῇ ὠπλισμένος, νὰ ἀναλαμβάνῃ αὐτὸς ὅτι τῷ ἀνήκει, νὰ θηρεύῃ πανταχοῦ καὶ πάντοτε τὰ ἄγρια ζῶα, νὰ εἰσάγῃ ἐλευθέρως τὰ ἀναγκαιοῦντα αὐτῷ τρόφιμα, κτλ. κτλ. Ἀλλ' ἂν, ἐξ ὑπερβάλλοντος ζήλου καὶ ὅπως καταστήσωμεν τὴν κοινωνίαν ἰσχυροτέραν, παρητούμεθα τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐλευθέρου συνεταιρισμοῦ, τῆς ἐλευθέρως συναθροίσεως, ἢ τοῦ δικαιώματος τοῦ σκέπτεσθαι, τοῦ λαλεῖν, τοῦ γράφειν, τοῦ διὰ τύπου δημοσιεύειν, ἢ τοῦ δικαίωματος τοῦ μὴ συλλαμβάνεσθαι ἄνευ λόγου, μηδὲ δεσμεύεσθαι ἄνευ δικαστικῆς ἀποφάσεως, ἂν ἀπλῶς εἰπεῖν, κατελιμπάνομεν ἐνενηήκοντα δικαιώματα ἐπὶ ἑκατὸν ὅπως καρπώμεθα ἀσφαλέστερον τῶν λοιπῶν δέκα, ἠθέλομεν κάμει κακὸν λογαριασμόν.

Μὴ παρχωρῶμεν εἰς τὴν κοινωνίαν ἢ τὰ δικαιώματα ὧν ἔχει ἀνάγκη ὅπως ὑπηρετήσῃ ἡμᾶς ὡφελίμως· διατηρήσωμεν δὲ ὅσα ἕκαστος δύναται νὰ ἐξασκήσῃ ἀκινδύνως. Μὴ ζητῶμεν ὅμως πρὸ πάντων δικαιώματα φαντασιώδη, ἀνόητα, προδήλως ἀντιφάσκοντα εἰς αὐτὴν τὴν ἀρχὴν τοῦ δικαίου.

Ὅθεν τὸ δικαίωμα τοῦ ἀπαρστατεῖν⁽¹⁾ ἐν πολιτείᾳ πανδήμου ψήφοφορίας, εἶναι συνωμοσία τισσάρων ἀνθρώπων ὅπως ὑποδουλώσωσι τισσαράκοντα.

Ω.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Ο ΧΑΛΕΤ ΕΦΕΝΤΗΣ, ὑπὸ Κ. Ράμμου. (Φυλλάδ. Α'.—Ζ'), ἐν Ἀθήναις, 1867.

Ὅσω βρίθῃ ἡ νεωτέρα ἡμῶν φιλολογία κακῶν μεταφράσεων κακῶν ξένων μυθιστορημάτων, τόσω σπανίζει πρωτοτύπων ἀξίων λόγου μυθιστορικῶν προϊόντων καὶ μάλιστα ἐθνικῶν ἐχόντων τὴν ὑπόθεσιν. Ἄν δ' ἐπελμβάνετο τις νὰ ἀναζητήσῃ καὶ ἐξεύρῃ τὸν λόγον τοῦ φαινομένου τούτου, ἂν ἐπιχειρεῖ νὰ ἐξηγήσῃ διατί ὁ ἐθνικὸς τῆς Ἑλλάδος βίος τοσοῦτον ὀλίγους εὔρε πρὶ ἡμῖν τοὺς μυθιστορικοὺς μεταλλευτάς, ἐνῶ τοῦναντίον ὁ ἄφθονος συρφετός τῆς ξένης καὶ ἰδίως τῆς γαλλικῆς μυθιστοριογραφίας, μεταγγιζόμενος ἐναμίλλως ὑπὸ τῶν ἀποσχόλων παιδῶν εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν, στρεβλεῖ ἀπνθρώπως οὐχὶ μόνον αὐτὴν, ἀλλὰ καὶ τὰς καρδίαις καὶ τὸν νοῦν καὶ τὰ ἥθη αὐτὰ τῆς ἀείρου καὶ ἀνερματίστου νέας γενεᾶς, πολλὰ ῥιθύνοντο ἀληθῶς νὰ εὔρῃ τὰ αἷτια τῆς τοιαύτης καταστάσεως,

(¹) Ο συγγραφεὺς ἀναφέρει καὶ ἄλλας τοιαύτας ἀξιόσεις, οἷον τὴν ἀξίωσιν παροχῆς ἐργασίας (droit au travail) κ.τ.λ. Τούτων μὴ ὑπαρχουσῶν εὐτυχῶς παρ' ἡμῖν, παραλείπομεν τὰ περὶ αὐτῶν λεγόμενα.

καὶ εἰς μακρὸν νὰ ἀναχθῇ πέλαγος ὑποθέσεων. Ἰσως ὅμως αὐτὸ τοῦτο τὸ φαινόμενον δικαιολογεῖ αὐτὸ ἑαυτό· ἰσως αὐτὴ ἡ παράδοξος πλημμυρίς τῶν ἐκ τοῦ ξένου μυθιστορικοῦ βορβόρου μεταφράσεων, κορυφωθείσα καὶ ὑπερχειλίσασα, ἐξηυτέλισε τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐλαφροῦς φιλολογίας εἰς τὰ ὅμματα τῶν δυναμένων ἐπιτυχῶς νὰ καλλιεργήσωσι τὸ ἄλλως εὐχαρι τοῦτο φυτὸν ἐπὶ γῆς ἑλληνικῆς.

Καὶ ἀληθῶς, ἀφ' οὔτου τὸ 1824 ἐδημοσίευσεν ἐν Παρίσις ὁ μακαρίτης Πίκκολος τὰ κατὰ Παῦλον καὶ Βιργινίαν, τὴν πρώτην ἰσως μετάφρασιν γαλλικῆς μυθιστορίας, μέχρι τῶν τελευταίων δέκα ἐτῶν, καθ' ἃ οὐδὲν σχεδὸν ἄλλο, πλὴν τῶν διδασκτικῶν βιβλίων, ἐδημοσιεύετο καὶ ἀνεγινώσκετο ἐν Ἑλλάδι· ἢ μεταφράσεις τῶν ἔργων τοῦ Δυμᾶ, τοῦ Σύν καὶ τοῦ Φεδᾶλ, τὸ κακὸν ἀληθῶς ἐπλεόνασε καὶ ὑπερῆρε τὰς κεφαλὰς ἡμῶν. Χωρὶς τῆς ἐλαχίστης καλλισθησίας, ὁδηγούσης τὴν ἐκλογὴν, χωρὶς ἱκανότητος χειραγωγούσης τὴν μετάφρασιν, ἑκατοντάδες μετ' ἑκατοντάδας ἐκ τῶν ἐφημέρων καὶ ἀποβλήτων ἐκείνων διανοητικῶν προϊόντων τῆς Δύσεως, ἀφ' ὧν καὶ ἐν τῇ πατρίδι τῶν ἔτι, τῇ Γαλλίᾳ, ἤρχιζον ἀποστρέφοντες τὴν κεφαλὴν, μετεφέροντο εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἀναγγελλόμενα διὰ μυριάδων ἀγγελίων καὶ προπεμπόμενα διὰ τῶν τυπικῶν ἐπικροτήσεων καὶ ἐγκωμίων τῶν ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων. Δύο δὲ διάφορα καὶ καθαρῶς διακεκριμένα τάγματα ἀπετέλουν οἱ τὸ θεάρεστον τοῦτο ἔργον ἀναλαβόντες μεταφρασταί· οἱ μὲν, συναισθανόμενοι ἰσως τὰς ὀλεθρίους τοῦ ἔργου τῶν συνεπείας, προβλέποντες ποῦ ἤθελεν ἀπολήξῃ ἡ τοιαύτη βιομηχανία τῶν, ἀδιαφόρουν ὅμως χάριν προφανοῦς καὶ ἀμέσου χρηματικοῦ κέρδους, καὶ εἰς πάχυνσιν μόνον τοῦ βαλαντίου τῶν ἀποβλέποντες μετέφραζον καὶ πάλιν μετέφραζον, διότι ὁ ἑλληνικὸς κόσμος ἐκπλαγείς τὸ κατ' ἀρχὰς πρὸς τὸ ξενότροπον καὶ ἰδιοφανές τοῦ προσφερομένου αὐτῷ ἐδέσματος, νοστιμευθεὶς δὲ κατόπιν τὴν καρυκευμένην ταύτην τροφήν, κατέπινε λαίμαργως τὰ ὄψα, καὶ ἄπληστος μετέλλασσε πινάκια, ζητῶν νέα παρασκευάσματα, καὶ καλοπληρόνων τοὺς νέους τούτους σικελοὺς μαγείρους τῶν νέων ὀφιοφάγων τῆς Ἑλλάδος. Τὸ τάγμα τοῦτο τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος κερδοσκοποῦντων ἐκ τῆς διαφθορᾶς καὶ ἐξαμβλώσεως τῆς καλλισθησίας τοῦ κοινοῦ, τῶν ἐκμεταλλευομένων τὴν πρὸς τὸ παράδοξον καὶ ξενότροπον ἔμφυτον ῥοπήν τῶν ἀναγνώστων, τῶν νέων τούτων Ἀγγλῶν, τῶν ποτιζόντων τὸ ἠθικὸν ὅπιον τοὺς ἀθώους Κινέζους τῆς Ἑλλάδος, ὑπῆρξε τὸ ὀλεθριώτερον. Πᾶν ὅ,τι τερατῶδες καὶ ἀπόβλητον παρήγαγον οἱ κατ' ἐμπορίαν καὶ εἰς τέρψιν ἀπογοητευμένου κιννοῦ μισθαρνοῦντες ἀργοὶ κάλαμοι τῶν Γάλλων μυθιστοριογράφων μετηγγίσθη εἰς τὸν